

Episcopos, vel superiores, quando ipsi compromissarii sunt, quia generaliter fertur, et generalis suspensio non comprehendit Episcopos vel superiores, juxta cap. Ut animarum, de Sent. excom. Quarto extenditur illa suspensio ad eum, qui alicujus electionem, postulationem, aut provisionem impugnans, in probatione deficit. Addit vero Angelus, verb. *Suspensio*, 4, num. 27, compromissarium eligentem indignum incurrere hanc suspensionem, nisi compromittentes illud habuerint ratum, sentiens si illi ratam habeant, alium non incurrere. Sed illa conditio in eo textu ad hanc rem non ponitur, sed ad aliam longe diversam. Dicitur enim prius in vers. *Si vero*, quando compromissarius eligit indignum, sive dolo, sive ignorantia id faciat, jam functum esse officio suo, ideoque potestatem eligendi ad compromittentes reverti, nisi etiam illi talem electionem scienter ratam prius habuerint; et merito talis conditio in eo casu apponitur in pœnam eorum, qui scienter talem electionem approbant. Deinde vero in vers. *Porro*, imponitur dicta pœna suspensionis compromissario male eligenti; additur vero illam pœnam vel similem non extendi ad ipsos compromittentes, nisi etiam ipsi ratam electionem habuerint, quia pœna solum auctorem culpæ tenere debet, ut ibi dicitur; compromittentes autem nihil peccarunt compromittendo in aliquo, licet ille postea male fungatur officio suo. Merito autem additur illa conditio, *Nisi ipsi ratam habeant talem electionem*, quia tunc jam illi sunt participes ejusdem criminis, et ideo etiam debent esse participes alicujus pœnæ. Tantum ergo abest, ut posita illa conditione, quod compromittentes ratam habeant talem electionem, compromissarius non incurrat dictam pœnam, ut Angelus intellexisse videtur, quod potius tunc non solum compromissarius, sed etiam compromittentes pœnam incurrant.

7. *Quid si per ignorantiam culpabilem indignus eligatur.* — Expendendum autem est illud verbum, *Nisi sic, ut præmittitur, ratum habuerint, id est, scienter*; sic enim præmissum fuerat in § *Si vero*. Quare si per ignorantiam indignitatis electi ratam habuerint electionem, non incurrunt. Et quidem, si talis ignorantia fuerit invincibilis, res est manifesta, quia tunc nulla committitur culpa; si autem non sit omnino invincibilis, sed aliquo modo voluntaria, dubitari potest, an tunc compromittentes, et electionem ratam habentes talem incurrant pœnam; cum enim

non excusentur a culpa, videntur non excusari a pœna. Nihilominus tamen propter verbum, *scienter*, probabile existimo, hos non incurrere pœnam nisi interveniente dolo et malitia, et supposita scientia, quod electio fuit de indigno facta; nam, si interveniat ignorantia, etiamsi vinci fortasse potuisset, et ideo non excuset a culpa, tamen aliquam excusationem affert, quæ juxta intentionem, et verba illius textus, sufficit ad excusandam illam pœnam, alioqui verbum illud, *scienter*, nihil operaretur. Et fortasse ratio fuit, quia illa erat ignorantia facti; ignorantia enim juris hic admitti non potest; quis enim ignorabit non licere electionem indigni ratam habere? Ignorantia autem facti, scilicet, de electi indignitate, facile potest haberi, et præsertim postquam auctoritate compromissarii eligentis illum verisimilior seu probabilior facta erat.

8. Quapropter licet Gloss. ibi, vers. *Eligatur*, etiam de compromissario particulam *scienter*, intelligat, ego de illo aliter judicandum censeo, nam ratio diversa est, et textus de illo diversimode loquitur. Si ergo compromissarius ex ignorantia invincibili eligat indignum, non incurrat, cum illa suspensio solum feratur propter culpam, et pœna solum auctorem culpæ tenere debeat, ut ibi dicitur. Si tamen indignum eligat ex culpabili ignorantia, et ex negligentia gravi, quæ ad peccatum mortale sufficiat, dictam suspensionem incurrat, quia ibi est culpa sufficiens ad talem pœnam, et in illo textu nunquam postulatur, ut compromissarius scienter eligat indignum ad incurrendam illam, sed simpliciter dicitur: *Si indignum eligat*. Quod satis intelligitur, si eligat voluntarie et culpabiliter indignum. Et ratio etiam differentie est, quia postquam illi est concessa potestas eligendi, ad eum spectat de conditione et dignitate electi inquirere; meritoque punitur, si in hoc sit notabiliter negligens; compromittentes vero magis excusabiles sunt, quia de compromissarii diligentia et auctoritate confidunt, et quando oppositum non constat, merito dignum reputant, quem ipse elegit, neque habent illam specialem obligationem inquirendi de dignitate electi.

9. *Quam pœnam incurrant compromittentes consentientes electioni indigni.* — Dubitari vero potest, quamnam pœna sit illa, quam compromittentes incurrunt consentientes tali electioni. Aliqui enim putant incurrere eandem suspensionem, quia ibi fit exceptio, ut

non incurrant illam pœnam, nisi in illo casu; ergo in eo illam incurrunt. Alii vero existimant per illam particulam: *Nisi sic, ut præmittitur, ratum habuerint*, non significari, hos compromittentes, indigni electionem ratam scienter habentes, incurrere pœnam illius suspensionis, sed solum illam pœnam prius positam in § *Si vero*, scilicet quod privantur potestate iterum eligendi vel compromittendi, quia illa exceptio, *Nisi, etc.*, posita in § *Porro*, non cadit supra verbum *Suspenduntur*, sed supra verbum *Puniuntur*, quod generalius est; et ideo sensus non est, ut in casu illius ratihabitionis suspendantur, sed ut puniantur pœna prius indicata, scilicet privatione electionis, juxta priorem § *Si vero*, et juxta cap. Quanquam, eodem titulo, ubi declaratur potestatem eligendi in eo casu ad Summum Pontificem devolvi. Et hic sensus mihi magis probatur, quia et mitior est, et satis conformis verbis textus et rationi; nam in ipso compromissario, quod postquam semel elegit indignum, jam non possit iterum eligere, non est pœna, sed est quasi cessatio injuncti muneris, et ideo nova pœna illi imponitur ob talem electionem peccaminose factam; in ipsis vero compromittentibus est peculiaris pœna, quod voce eligendi privantur, quando ratam habuerint talem electionem; et ideo non debent alia suspensione puniri. Tamen juxta hunc etiam sensum procedunt alia, quæ circa particulam *scienter*, expendimus, ut per se patet.

Septima contra eligentes indignum ad Episcopatum, etc.

10. Septimus casus est de his, qui eligunt indignum ad Episcopatum, vel inferiora beneficia, quæ curam animarum habent annexam, nam clerici sic eligentes et potestate eligendi tunc seu pro ea vice privantur, et per triennium ab Ecclesiasticis beneficiis suspenduntur. Ita habetur in c. Cum in cunctis, § *Clerici*, de Elect. Ferturque hæc pœna in clericos Episcopis inferiores, tum propter regulam superius positam, quod Episcopi non comprehenduntur sub generali suspensione; tum etiam quia ibidem Episcopi in hoc delinquentes aliter puniuntur, privatione potestatis conferendi prædicta officia, aut beneficia, quæ pœna confirmari potest ex cap. Nihil est, eodem titulo, de Elect., ubi etiam pœna suspensionis a beneficio, non lata, sed ferendæ adjungitur. Deinde illa suspensio limitanda est ad eadem beneficia, quæ hujus-

modi electores habent in ea Ecclesia, quam per talem electionem offendunt, juxta dicta in superioribus, et proxime in præcedenti casu ex cap. Si compromissarius. Circa actionem vero, propter quam hæc pœna imponitur, advertendum est, non esse absolute electionem indigni quomodocumque, sed verba textus sunt: *Clerici si contra formam istam quemquam elegerint*, atque ita ex vi illius legis solum illi pœnam illam incurrunt, qui aliquem eligunt non habentem conditiones in illo decreto præscriptas; illæ autem sunt tres. Prima, ut nullus eligatur in Episcopum, nisi qui trigesimum ætatis annum egerit (ita enim legitur in Conc. Lateranensi sub Alexandro III, part. 4, c. 3): in Decretalibus vero legitur *exegerit*; prior tamen lectio videtur magis probanda ex cap. Cum nobis olim, de Elect., ibi, *quod annum ætatis trigesimum attigisset*. Secunda, ut sit ex legitimo matrimonio natus. Tertia, quod vita et scientia commendabilis demonstratur. Ad decanatum vero, et archidiaconatum, et alias præbendas inferiores, quæ curam animarum habent annexam, et ad ipsum regimen parochialis Ecclesiæ requiritur, ut qui eligitur, vigesimum quintum ætatis annum attigerit, et scientia et moribus existat commendatus. Qui ergo indignum elegerit ob defectum alicujus ex his conditionibus, prædictam suspensionem incurrat. Si vero aliis modis in electione peccet seu deficiat, non incurrat illam pœnam, sed aliis modis puniri poterit arbitrio superiorum, quia hæc lex de illis non loquitur.

11. *Octava suspensio.* — Octava suspensio non dissimilis præcedenti fertur in Extravag. unic. inter communes, de Postulat. Prælat., ubi qui ad Cathedrali Ecclesiam postulant eum, qui vigesimum septimum ætatis annum non attigit, vel qui religiosum mendicantem ad inferiori Cathedrali Ecclesiam postulant, ea vice potestate postulandi, et eligendi, et a beneficiis, quæ in illa Ecclesia obtinent, per triennium suspenduntur.

Nona in eum, qui defecit in probatione eorum quæ contra electum objecit.

12. *Cap. 1 de Elect., in 6.* — Nona fertur in eum, qui in personam electi aliquid opponit, et postea in probatione deficit; suspenditur enim a beneficiis Ecclesiasticis per triennium in cap. 1, § *Adjicientes*, de Elect., in 6. In quo nonnulla sunt notanda. Primum non esse sermonem de electo ad quodcumque benefi-

cium Ecclesiasticum, sed ad dignitates, personatus, et canonicas, ut declaratur in § Sed si pars. In c. autem Si compromissarius, in fine, videtur declarari, etiam in Episcopatibus habere locum; et sane merito, cum magis sit punienda calumnia in Episcopum, quam in eum, qui ad inferiorem dignitatem eligitur. Secundo extenditur hic casus ex principio illius cap. et ex dict. cap. Si compromissarius, non solum ad electionem, sed etiam ad postulationem, et quamcumque promissionem. Itaque quacumque ratione aliquis sit provisus, vel presentatus ad aliquod ex dictis beneficiis Ecclesiasticis, et aliquid in personam ejus opponatur, si opponens deficiat in probatione, dictam suspensionem incurrit. Tertio, quoniam contra electionem opponi potest et in formam ejus, et in personam electam, hæc pœna non imponitur, in eum, qui objicit contra formam, et deficit in probatione; tunc enim solum ad expensas condemnatur; sed ponitur in eum, qui objicit in personam absque probatione; et merito, quia gravius delinquit, propter periculum infamationis, et majorem calumniæ suspicionem; et ideo subditur ibidem, illam suspensionis pœnam imponi, *absque ulla spe remissionis, aut misericordiæ, nisi manifestissimis consisterit documentis, quod ipsum a calumniæ vitio causa probabilis et sufficiens excusaret.* Quorum verborum sensus non est in eo casu non incurri suspensionem ipso facto prout per eam legem fertur apertissime, et sine ulla exceptione; sed est sensus tunc esse dispensandum cum illo, et pro ratione excusationis tempus suspensionis coarctari. Adde vero tam probabilem posse esse excusationem ut Summus Pontifex juste ac merito possit totam suspensionem tollere, et fructus amissos restituere; ut si constiterit bona fide, et probabili spe sufficienter probandi objectionem, atque adeo sine morali culpa id factum fuisse. Imo si hoc in conscientia constet, in eodem foro talis suspensio non incurritur, quia pœna est, et cessat, cessante culpa. Tandem, licet ibi simpliciter feratur triennalis suspensio a beneficiis, tamen ex dict. cap. Si compromissarius, constat limitandam esse ad beneficia illius Ecclesiæ, de cujus provisione, seu electione agitur, ut pœna sit culpæ proportionata.

Decima in eum, qui consentit electioni per abusum potestatis secularis factæ.

13. *Cap. Quisquis, de Elect.* — Decima est de eo, qui ad Ecclesiasticam præbendam per abusum secularis potestatis eligitur, et tali electioni consentit; de quo ita dicitur in cap. Quisquis, de Elect.: *Electionis commodo careat et ineligibilis fiat, nec absque dispensatione ad aliquam valeat eligi dignitatem.* Qui textus citari solet communiter ad probandum suspensionem in eo casu incurri. Sed ea verba non suspensionem, sed privationem, et inhabilitatem inducere videntur. Nam privatio, seu irritatio illius electionis et inhabilitas ad illud beneficium, et ad quamlibet aliam Ecclesiasticam dignitatem non est suspensio ab officio, neque a beneficio, ut per se constat. Unde Panormit. ibi irregularitatem illam appellat; atque ita pœna illius textus, quantum ad electum pertinet, ad præsentem materiam non spectat. Additur vero deinde pœna in electores clericos, qui in illo modo, id est, inducti per abusum secularis potestatis et contra canonicam libertatem electionem faciunt. Nam, præter irritationem electionis, ab officio et beneficio contra eos fertur suspensio. Tamen, si verba textus ponderentur, non fertur ipso jure, sed ferri mandatur; sic enim dicitur: *Ab officiis et beneficiis penitus suspendantur per triennium, quod etiam ibi Glossa notavit.* Objicit vero ex cap. Cum in cunctis, supra tractato. Sed, ut ex supra notatis constat, nulla est difficultas, quia illi textus loquuntur in diversis casibus; et ideo mirum non est, quod diversas pœnas, vel eandem diversis modis imponant; neque erit difficile congruentes rationes hujus diversitatis invenire. Additur vero in illo textu de his electoribus, *eligendi tunc potestate privati,* quæ verba quoad hanc partem sine dubio imponunt pœnam ipso jure, quæ suspensio quædam dici potest, nam impedit potestatem eligendi quoad unum actum; et hoc solo titulo potest hic casus in præsentem numerari.

14. *Electionem fieri per abusum secularis potestatis, quid.* — *Quorundam dictum rejicitur.* — Hic vero quæri posset, quid sit electionem fieri per abusum secularis potestatis. Item, an hoc procedat de electione ad quodlibet beneficium. Item an in omnibus electoribus et electis. Dico breviter, aliud esse electionem fieri a seculari potestate, aliud fieri a clericis, per abusum secularis potestatis; in illo enim textu de hac posteriori sermo

est, nam dicitur, ut electores suspendantur ab officiis et beneficiis; supponitur ergo illos esse clericos. Sentiunt autem aliqui expositores, hanc pœnam a fortiori habere locum in illo, qui dignitatem Ecclesiæ immediate recipit de manu laici, nam ille major abusus est. Dico tamen ex vi hujus textus non ferri specialem pœnam, aut suspensionem pro illo delicto, etiamsi gravius sit. Nec argumentum a simili, vel a majori ratione est efficax in hujusmodi legibus pœnalibus, ut sæpe dixi, quia non necessario puniuntur graviora delicta per eas leges, quibus minora puniuntur, sed singula suis locis; ut illud delictum suscipiendi Ecclesiæ beneficium a laico punitur in cap. Quisquis deinceps, 16, q. 7, de qua alibi. In præsentem ergo, electionem fieri per abusum secularis potestatis, est, quod electio fiat quidem ab electoribus Ecclesiasticis, tamen cum aliquo abusu secularis Principis, ut, v. gr., quod ipse intersit tali electioni, aut aliquod munus in ea exerceat, vel aliquid hujusmodi, ut in eodem cap. notat Gloss. 1, et alia exempla adducunt Innocentius et Abbas.

15. *An vis aut metus gravis excusent hanc censuram.* — Advertit autem dicta Glossa hoc intelligendum esse, quando ipsi electores voluntarie in sua electione admittunt illum abusum secularis potestatis; nam si per vim vel metum cogantur, non incurrent hanc pœnam, et consequenter neque ipsa electio erit ipso jure irrita, si nullum alium habeat defectum; ad quod citat cap. Cum Vintoniensis, de Elect., in 6. Ex quo nihil ad rem præsentem elici potest; melius id probaret ex illis verbis ejusdem textus: *Qui electionem hujusmodi præsumperit celebrare,* nam illud verbum, *præsumperit,* indicat modum operandi ex mera libertate plene voluntaria. Contrarium vero quoad hoc sentire videtur Innocentius, nam inter alia exempla illius abusus ponit, quando Ecclesiastici eligunt aliquem minis secularis potestatis; sed fortasse intelligit, quando minæ non sunt tales, ut sufficiant inducere metum gravem, et moralem violentiam; nam, quando hujusmodi sunt, cum actio sit valde involuntaria, non sunt digni electores tam gravi pœna, et saltem in casu illius textus, et juxta verba ejus probabilis existimo non incurri. Nec disputo modo, an electio facta per hujusmodi metum irrita sit, necne; nam esto sit irrita, quando metus incutitur ad extorquendum consensum electorum in talem personam, tamen, quando solum incutitur ad admittendum in electione

abusum secularis potestatis, et eo non obstante, libere fit electio, non opinor esse irritam, quia neque ex natura rei id per se constat, neque ex vi dict. cap. Quisquis, ut ponderatum est. Solum ergo incurritur illa suspensio, quando electores voluntarie admittunt talem abusum secularis potestatis; et tunc locum habet illa decisio in omnibus beneficiis Ecclesiæ, sive Episcopatus, sive inferiora sint, quia textus indistincte loquitur, ut bene Abbas ibi notavit. Et eadem ratione locum habet in omnibus electis, et in omnibus electoribus, nisi fortasse excipiendi sint Episcopi, quatenus sub generali clausula suspensionis non comprehenduntur.

16. *Suspensio undecima et duodecima.* — Undecimus casus sumitur ex cap. Exigit, de Censibus, in 6, ubi omnes clerici inferiores Episcopis, qui Ecclesias visitant, aut sunt visitantium familiares, et non servant constitutionem Innocent. IV, in c. Romana, eodem titulo, de non recipiendis pro visitatione, aut debita procuratione, pecuniis aut aliis muneribus, si ea receperint, et infra mensem in duplum non restituant, suspenduntur ab officio et beneficio, donec similem restitutionem faciant Ecclesiæ, a qua aliquid receperint. Duodecimus casus sumi potest ex Extrav. 2, de Privil., ubi fertur sententia suspensionis in eos, qui conferunt, vel recipiunt beneficia eorum, qui pro suis negotiis ad Romanam Curiam profecti sunt, quive in illa, officia aliqua exercent. Ubi solum oportet advertere ibi ferre suspensionem absolute et absque ulla determinatione, quæ neque ex verbis, neque ex materia, neque aliunde potest commode limitari, ideoque suspensionem tam ab officio quam a beneficio complecti. Alia advertemus infra agentes de interdicto.

Decima tertia suspensio contra judices Ecclesiasticos in judicio delinquentes.

17. Decimus tertius casus est de iudice Ecclesiastico ordinario, aut delegato, qui per gratiam, vel sordes aliquid in judicio facit contra conscientiam et justitiam in gravamen alterius partis; ille enim ab executione officii per annum suspenditur ipso jure in c. 1, de Sentent. et re judic., in 6, ubi additur, *Si suspensione durante, damnabiliter se ingesserit divinis, irregularitatis laqueo se involvet.* Ex quo constat illam suspensionem non tantum intelligi ab officio judicandi, nam suspensio ab illo solo non impedit celebrationem

divinorum; intelligitur ergo de suspensione ab officio simpliciter tam Ordinis, quam jurisdictionis. Recte autem advertit Glossa illam pœnam non extendi ad Episcopum, etiamsi ordinarius, vel delegatus iudex sit, propter principium sæpe positum, quod suspensio generaliter lata non comprehendit Episcopum; ponderanda autem sunt verba, *Ordinarius, aut delegatus*, quia non est ultra illos hæc pœna extendenda, cum pœnæ restringendæ sint; et ideo neque arbiter compromissarius, neque merus executor illam pœnam suspensionis incurrunt, quia neuter eorum est iudex ordinarius, vel delegatus, ut ibi notat Gloss., verb. *In iudicio*, ex Hostiense et aliis. Observanda etiam sunt illa verba, *Contra conscientiam, et contra justitiam*, quæ opinor copulative esse intelligenda sicut proponuntur; non enim sufficit facere contra conscientiam, si non faciat contra justitiam; potest enim iudex ex odio procedere, et in hoc facere contra conscientiam; tamen si gravamen illud, quod alteri parti imponit, revera non est contra justitiam, sed solum quia intra latitudinem justitiæ semper illam gravat quantum potest, nullo favore aut gratia cum illa utendo in his, quæ licite posset, hanc suspensionem non incurrat. E contrario etiam non satis erit agere contra justitiam, si non agat contra conscientiam; quod potest contingere, si per ignorantiam inculpabilem, vel inconsiderationem iudex partem aliquam gravet ultra justitiæ æquitatem; tunc enim licet materialiter agat contra justitiam, non tamen formaliter et secundum conscientiam; et ideo suspensionem illam non incurrat, tum propter illa verba textus, tum propter rationem generalem, quod, cessante culpa, debet pœna cessare. Cætera in ipso textu clara sunt.

48. *Decima quarta suspensio contra Conservatores. — Glossa rejicitur. —* Decimus quartus casus, qui ad hanc sectionem spectat, sumi potest ex cap. ult. de Offic. deleg., in 6, vers. *Ubi autem*, ubi suspenduntur ipso jure per annum ab officio iudices Conservatores, qui de aliis quam manifestis injuriis et violentiis scienter se intromiserint, seu ad alia, quæ judicalem indaginem exigunt, suam extenderint potestatem. In quo textu observare in primis licet, quod licet in principio illius cap., inter eas personas, quæ possunt in Conservatores eligi, primo loco ponantur Episcopi et eorum superiores, nihilominus clausula pœnalis ad illos non extenditur

propter cap. Ut animarum periculis, de Sentent. excomm., in 6, et ita facile constat, quæ sint personæ, contra quas fertur hæc suspensio; sunt enim omnes personæ Ecclesiasticæ inferiores Episcopis, quæ munus Conservatoris exercent. Actio vero, propter quam hæc suspensio imponitur, est excessus jurisdictionis et muneris sibi commissi in duobus, quæ in dictis verbis satis distincte proponuntur. Explicatur autem modus delinquendi necessarius ad hanc pœnam incurrendam, per illam particulam, *scienter*, per quam ut minimum requiritur, ut culpabiliter et graviter peccando id faciant. Glossa vero ibi addit idem esse, si ex ignorantia culpabili id fiat, citatque cap. Eos, de Temp. ordin., in 6. Sed contrarium existimo verius; non enim sine causa additum est verbum illud, *scienter*, et dict. cap. Eos, potius probat oppositum; nam quando jus vult comprehendere etiam peccantes per ignorantiam, non ponit verbum *scienter*, sed vel simpliciter loquitur, vel sub disjunctione, *Scienter, vel ignoranter*, ut fit in dict. cap. Eos. Quamvis ergo ignorantia crassa non excuset a culpa, excusat tamen a pœna et censura, quando lex, quæ illam ponit, requirit modum peccandi ex certa scientia, qui in præsentis textu per adverbium, *scienter*, significatur. Suspensio autem ibi imposita est ab officio non tantum muneris Conservatoris, sed simpliciter ab officio clericali, ut verba illa simpliciter prolata significant, et patet ex dictis in casu proxime præcedenti, et ex doctrina superius generaliter data de suspensione ab officio. Male autem infert Glossa in illo textu, hanc suspensionem etiam esse a beneficio, nam oppositum potius colligitur ex verbi limitatione, et in superiori etiam doctrina notatum est.

49. *Suspensio contra parochos. —* Alia suspensio sumitur ex Concil. Trident., sess. 24, cap. 4 de Reformat. matrim., ubi parochus vel alius sacerdos, sive secularis, sive regularis, qui alterius parochiæ sponsos, sine parochi licentia, matrimonio conjungere aut benedicere ausus fuerit, etiamsi prætextu privilegii, vel immemorabilis consuetudinis id faciat, ipso jure suspenditur, donec ab Ordinario ejus parochi, qui matrimonio interesse debebat, seu a quo benedictio suscipienda erat, absolvatur. Non explicat autem Concilium, a quo hujusmodi sacerdotes propter tale crimen suspendantur; cum tamen verisimile non sit, suspendi illum ab omni officio et beneficio, ut verbum illud simplici-

ter prolatum indicare videtur: tum quia peccatum illud non videtur dignum tanta pœna; tum etiam quia illa pœna indifferenter fertur in parochos, et in sacerdotes simplices, tam regulares quam seculares. Et ita videtur suspensio solum esse de re communi omnibus illis. Censeo igitur illam esse suspensionem ab officio sacerdotali, vel ad summum a munere sacerdotali, quia juxta communem intelligentiam canonum ex materia subjecta determinatur pœna, ut in eo quis puniatur, in quo deliquit. Item, quia, cum sacerdos propter abusum sacerdotalis muneris suspenditur, recte intelligitur suspendi formaliter, quatenus sacerdos est, atque adeo a sacerdotali munere. Aliæ suspensiones hujusmodi, quæ sunt communes aliis clericis cum Episcopis, vel annexæ Episcopalibus, declarabuntur infra, sect. 5.

20. His denique addi posset suspensio, quæ olim ferebatur in Bulla Cœnæ, in fin., contra eos, qui contra tenorem ejus absolvunt transgressores, qui in censuras Bullæ inciderunt, his verbis: *Eisque prædicationis, lectionis, administrationis sacramentorum, et audiendi confessiones officia interdiximus*. Non obstante enim hoc ultimo verbo, manifestum est ex materia, et effectibus, illam censuram non esse interdictum, sed suspensionem quamdam ab officio, non quidem totalem, sed quoad illa tria, vel quatuor munera, quæ ibi declarantur, quia suspensio non est ultra verba legis extendenda, ut sæpe diximus. Unde constat sic suspensum posse nihilominus celebrare, quia hoc non est proprie administrare sacramentum, sed sacrificium offerre. Et a fortiori non est prohibitus, quominus alia Ecclesiastica officia facere possit. Hæc autem suspensio absolute fertur simul cum excommunicatione, nullaque additur reservatio; et ideo quoad absolutionem idem videtur de utraque judicium; hanc vero suspensionem hic non numeramus, quia licet a Gregorio XIII posita sit, a successoribus ejus Sixto V, et Clemente VIII, prætermissa est, et ideo jam non incurratur.

SECTIO IV.

Quas suspensiones incurrant clerici propter alia peccata cæteris hominibus communia.

1. *Primus casus de publico peccatore rejicitur. —* Primus casus in hoc ordine numerari potest de clerico publico peccatore in communi, id est, quocumque genere peccati,

quod grave ac publicum, et consequenter ex se scandalosum sit. Verumtamen hic casus non habet in jure fundamentum, saltem sub hac generalitate sumptum; et ideo non est, cur hoc loco numeratur. Non enim omne peccatum grave, quantumvis publicum et scandalosum, habet annexam in personam clerici censuram suspensionis; aut enim illam induceret vi sua absque alia Ecclesiæ constitutione, aut ex Ecclesiastico jure; hoc posterius dici non potest, quia nullum invenitur tale jus; neque etiam prius, quia supra ostensum est nullam censuram incurrri jure divino aut naturali, sed solo Ecclesiastico jure esse introductam. Et ideo supra diximus, quamvis sacerdos existens in peccato mortali etiam occulto, in tali statu non possit licite celebrare, et ideo ab aliquibus dicatur suspensus quoad se, tamen illud improprie ac large dici, prout suspensio dicitur de quolibet impedimento, non vero ut significat propriam censuram. Cujus signum est duplex. Unum, quod licet celebret, non manet irregularis; aliud, quod, si agat pœnitentiam sui peccati, non indiget absolutione a censura, ut licite celebrare possit. Idem ergo dicendum est de clerico publico peccatore; nam ex vi talis peccati est impeditus, ne licite ministrare possit ratione culpæ et scandali, quod maxime locum habet in sacerdote, et est etiam verisimile in diacono et subdiacono, ut alibi latius diximus; in minoribus autem Ordinibus id locum non habet, per se loquendo. Hoc autem impedimentum, qualecumque illud sit, non est vera censura suspensionis, ut patet ex eisdem signis, tum quia sacerdos sic celebrans non fit irregularis; tum etiam quia si pœnitentiam agat, non indiget alia absolutione a censura. Solum necesse est, ut illa pœnitentia æque nota sit ac fuit peccatum, ut scandalum cesset. Accedit, quod hoc genus impedimenti suo modo commune est laicis, nam laicus peccator publicus non potest ad Eucharistiam accedere licite, et ut publice id faciat, necesse est, ut pœnitentia notoria præcedat. Atque ita sensit in hac parte Covarr., in Clement. Si furiosus, part. 1, § 4, n. 5, ubi nonnullos juris Pontificii interpretes allegat. Et in re idem tenet Sylvest., verb. *Irregularitas*, quæst. 27. Ubi generaliter ait clericum ratione peccati non esse proprie suspensum, sed solum longe et quoad se, ideoque non fieri irregularem sic ministrando.

2. Et hoc tempore est receptissima et indubitata hæc sententia, imo nullum auctorem in-

venio oppositum sentientem. Navarrus enim, qui aliquando docet clericum ex peccato publico et notorio incurrere aliquam inhabilitatem Ecclesiasticam, cujus dispensatione indiget ut possit ministrare vel ad superiores Ordines ascendere, primum non loquitur generatim de omnibus peccatis, sed de quibusdam gravioribus et depositione dignis, ut ipse expresse declarat in Summ., cap. 25, num. 73, ex Cardinale, juncto textu in capit. ultim. de Temp. ordin. Deinde quia illa inhabilitas, de qua Navarrus loquitur, non est suspensio, sed irregularitas, ut discrete declaravit in cap. 27, num. 154, et num. 248 et 249; quod tamen an verum sit, infra tractando de irregularitate examinabimus.

3. *Objicitur cap. ultim. de Temp. ordin. — Solutio. — Objectio.* — Objici autem solet cap. ultim. de Temp. ordin., ubi dicitur, sacerdotem notatum peccato adulterii, perjurii aut falsi testimonii, non esse impediendum a susceptis vel suscipiendis Ordinibus post peractam pœnitentiam, nisi talia crimina notoria fuerint; ergo, si fuerint notoria, sentit Pontifex non esse admittendum; habet ergo aliquod impedimentum canonicum ratione talis criminis publici. Respondetur, ex illo textu colligere Navarr. illam irregularitatem. Sed de irregularitate infra videbimus. Nunc de suspensione dicimus hinc non colligi aliquam jure ipso latam, quia ibi distinguitur inter peccatorem occultum, et publicum, id est, in judicio convictum vel alias notorium, et de occulto, ut distinguitur ab hujusmodi publico dicitur non esse prohibendum ministrare, si pœnitentiam agat, unde constat non fuisse suspensum, cum speciali censura absolute non indigerit; si autem pœnitentiam non egerit, non dicitur esse cogendum, quia donec vincatur in judicio vel res ipsa clamet, cogi non potest, sed dicitur monendus et sub interminatione divini iudicii obtestandus, ut non ministret. De publico autem peccatore nihil dicitur; unde solum per argumentum a contrario colligi potest, eum suspendi a ministerio sacro; tamen ad asserendam pœnam ipso jure latam, infirmum est tale argumentum, quia potest committi iudici, ut illum suspendat, vel alio modo impediatur, ut expedire censuerit. Sicut Concil. Trident., sess. 22, in decreto de observandis in celebratione Missæ, monet Episcopos, ut neminem, qui publice et notorie criminatus sit, aut sancto altari ministrare, aut sacris interesse permittant, quod non spectat ad

suspensionem ipso jure, sed ad officium Prælati propter indignitatem talium personarum: sic ergo in præsentia.

Secunda de publico concubinario.

4. *Cap. ult. de Cohabitat. cleric. et mulier. — Prima opinio.* — Secundus casus est de clerico publice concubinario, nam licet non omni peccato publico, huic tamen in speciali videtur ipso jure annexa suspensio ab officio celebrandi, si sacerdos sit, ex cap. ultim. de Cohabitat. cleric. et mulier. Ubi proponitur quæstio, an officium clerici fornicarii priusquam pœniteat, audiendum sit; et respondetur, hujusmodi clericum non debere in officiis evitari, quia licet sit suspensus quoad se, non vero quoad alios, et additur: *Nisi peccatum hujusmodi sit notorium per sententiam, seu per confessionem factam in jure, aut per evidentiam rei, quæ tergiversatione aliqua celari non possit;* ergo significatur, quando tale delictum est publicum aliquo ex his modis, clericum esse suspensum, et quoad se et quoad alios, quod nunquam contingit nisi per censuram suspensionis. Et confirmatur ex cap. Si qui sunt presbyteri, 81 dist., ubi Gregorius VII hujusmodi clerico interdicit Ecclesiæ introitum donec pœniteat, et aliis prohibet, ne officium ejus audiant. Idem habetur in cap. Nullius, et cap. Præter, 32 dist., et in cap. ultim., 45, q. 8. Magisque videtur urgere cap. Sacerdotes, dist. 50, nam de hujusmodi sacerdotibus dicitur, *non posse habere honorem secundum canonicæ institutionis auctoritatem;* ubi Glossa ait, non posse sine dispensatione, et in nota marginali additur, hanc dispensationem posse dari ab Episcopo, juxta doctrinam Innocentii in cap. 4 de Cleric. per saltum promot. Unde videtur illa Gloss. supponere, propter hoc crimen contrahi impedimentum canonicum, quamvis non declaret quod illud sit. In verbo autem dispensandi significat esse irregularitatem, quamvis etiam possit ad suspensionem accommodari. Et ita tenent Cardinalis, Hostiensis, Abbas et alii, quos referunt et sequuntur Covarruv., in dict. Clementin. Si furiosus, part. 1, § 4, num. 5; Navarrus, in Summa; cap. 25, num. 76, et cap. 27, num. 154. Idem tenet Paludan., in 4, dist. 27, quæst. 4, n. 6, et D. Antoninus, 3 part., tit. 27, cap. 3, ubi refert D. Thomam; item Abulensis, in tractatu de Clericis concubinariis, conclus. 7; Sylvest., verb. *Concubinarium*, § 4, et verb.

Suspensio, ubi etiam Angelus, Armilla, et alii; et Villadiego, lib. de Irregularitate, cap. de Suspensione, column. 3; et Bernard. Diaz, in Practica Crim., cap. 73.

5. *Prima diversitas inter auctores ejus.* — Sed in explicanda hac sententia, et modo hujus suspensionis est magna varietas, nam quidam ex eis dicunt, talem esse hanc suspensionem, ut si illa durante clericus concubinarie celebret, fiat irregularis, ita ut solus Papa in hac irregularitate possit dispensare. Et hæc est communior sententia eorum, quos retuli, uno vel alio excepto. Alii vero dicunt, licet talis clericus vere maneat suspensus, non tamen fieri irregularem celebrando. Ita Covarruvias supra, citans pro hac parte Innocentium, Joannem Andream, et alios, quos etiam refert Navarrus, et quoad hoc sequi videtur in cap. Si quando, de Rescript., except. 17, num. 7 et 8. Qui consequenter aiunt, non omnem suspensionem sufficere ad irregularitatem contrahendam, sed illam, quæ est ratione solius delicti, et propter contumaciam vel puram pœnam; est autem alia suspensio, quæ non est propter delictum solum, sed propter infamiam, atque adeo non tam propter pœnam, quam propter indecentiam et scandalum; et sic suspensus juxta hanc sententiam non incurrit irregularitatem, etiamsi cum ea celebret; hujusmodi autem est hæc suspensio clerici publici concubinari.

6. *Secunda diversitas.* — Præterea est alia diversitas, nam plures dicunt hanc suspensionem talem esse, ut peracta pœnitentia, non duret, sed ipso facto tollatur absque alia absolute, ita ut post pœnitentiam licitum sit tali clerico in suo Ordine ministrare. Ita Covarruvias cum aliis; Paludanus vero expresse dicit hunc concubinarium non posse absolvi a suspensione, nisi per Episcopum, qui propter hoc, ait, potest eum deponere, et per consequens dispensare, ne deponatur pœnitens, atque fieri irregularem, si ante hujusmodi relaxationem celebret. Et citat cap. penult. extra de Bigamis, ubi dicitur, clericos habentes plures concubinas non contrahere irregularitatem bigamiæ, ideoque Episcopum posse cum eis dispensare quoad executionem sacerdotalis officii, tanquam simplici fornicatione notatis. Ubi supponitur, et propter hanc notam esse suspensos ab executione officii, et ad eam suspensionem tollendam, necessariam esse dispensationem Episcopi; nam si non esset necessaria, vanum esset dicere posse Episcopum dispensare. Aut

xxiii bis.

enim dispensaturus esset ante peractam pœnitentiam, vel post. Primum dici non potest, cum duret causa suspensionis, et ideo talis dispensatio inutilis esset et invalida; si autem dicatur secundum, plane sequitur, etiam post peractam pœnitentiam durare impedimentum suspensionis, alias supervacanea et impertinens esset dispensatio.

7. At vero Navarrus mediam quamdam viam in hoc amplectitur; ait enim, post pœnitentiam peractam adhuc non posse licite et sine peccato hujusmodi clericum celebrare absque dispensatione Episcopi juxta cap. fin. de Temp. ordin.; non tamen propterea incurtere novam irregularitatem, quia quoad hoc sublata est suspensio per pœnitentiam. Ita docet in Summa, cap. 25, cap. 76 et 77. Ex quo intelligitur juxta sententiam Navarri hunc clericum publice concubinarium et esse suspensum propria censura suspensionis, et irregularem, tali irregularitate, ut in ea possit Episcopus dispensare. Et per pœnitentiam tolli censuram suspensionis, quia tantum est lata, donec pœnitentiam agat, juxta cap. Si qui sunt, 81 dist.; irregularitatem autem non tolli per solam pœnitentiam absque dispensatione; ideoque peccare graviter post pœnitentiam celebrando absque dispensatione, quia irregularem celebrare grave peccatum est. Non tamen contrahere novam irregularitatem, quia jam ablata est censura, et sola irregularitas, quamvis cum illa celebretur, non inducit novam irregularitatem.

8. *Alia diversitas.* — Est præterea alia differentia, nam plerique ex dictis auctoribus extendunt hanc suspensionem ad omnes clericos, etiam in minoribus constitutos, quod expresse tenet Navarrus, dict. c. 25, n. 76, nullum allegans textum, sed solum Archidiaconum et Turrecrematam. D. autem Anton., qui in eadem est sententia, eam confirmat ex cap. Ministri, 81 dist., et cap. Vestra, de Cohabit. cleric. et mulier. Aliis vero videtur hanc suspensionem esse limitandam ad solos ordinatos in sacris, nam de his expresse loquantur jura citata; de inferioribus vero neque est æqualis ratio, nec etiam textus, qui id sufficienter probet. Nam dictum c. Ministri, quod ex Lucio P. a Gratiano refertur, sumpsum potius est, ut in additione Gregoriana notatur, et Ivo etiam in suo decreto refert, ex epist. 2 Clementis, in qua non est sermo quoad illam partem de clericis ordinatis in minoribus Ordinibus, neque etiam de concubinariis, quamvis hoc posterius possit a for-